

Riksdagens förvaltningsutskott

Ärende: Sakkunnigyttrande av Svenska Finlands folkting gällande Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten, SRR 6/2025 rd

Hänv: Förvaltningsutskottets begäran om skriftligt sakkunnigyttrande inför utskottets möte 20.2.2026

Svenska Finlands folkting tackar riksdagens förvaltningsutskott för möjligheten att lämna ett skriftligt sakkunnigyttrande om statsrådets redogörelse. Folktinget tar ställning till redogörelsen i enlighet med sitt lagstadgade uppdrag att främja den svenskspråkiga befolkningens språkliga rättigheter (lag om Svenska Finlands folkting 1331/2003).

Statsrådets redogörelse beskriver Finlands inre säkerhetsmiljö och hur den har förändrats. Därtill definieras fokusområden och målsättningar för den inre säkerheten. Det viktigaste målet för Finlands inre säkerhetspolitik är att säkerställa att Finland är ett samhälle som bygger på förtroende, där säkerhet och rättvisa tryggas under alla förhållanden.

Folktingets ställningstagande

Folktinget hänvisar inledningsvis till landets likvärdiga nationalspråk, finska och svenska, och konstaterar att goda relationer mellan språkgrupperna är en förutsättning för att Finland ska upplevas som ett tryggt land även i framtiden. Var och en ska kunna lita på att myndigheterna följer lagen och ser till att de grundläggande rättigheterna, så som de språkliga rättigheterna, tillgodoses i praktiken. Detta har en central betydelse både under normala förhållanden och i krissituationer. Enskilda personers förtroende för myndigheterna har en stark koppling till förverkligandet av språkliga rättigheter och är en viktig mätare på hur väl rättsstaten fungerar. Denna omständighet bör beaktas även i lagstiftningsarbetet och i myndigheternas planering av sin verksamhet.

Myndigheterna inom polisväsendet, räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten har en central roll i att garantera den inre säkerheten vid olyckor, störningar och brott. En välfungerande beredskap på finska och svenska inom dessa myndigheter utgör en viktig del av landets inre säkerhet. Finsk- och svenskspråkiga personers lika rätt till service på sitt eget språk accentueras i krissituationer, då korrekt och omedelbar kommunikation kan ha en kritisk betydelse för liv, hälsa och trygghet. En förutsättning för att de offentliga säkerhetstjänsterna ska kunna tryggas på svenska är att det finns svenskkunnig yrkespersonal i tillräcklig utsträckning inom de myndigheter som ansvarar för den inre säkerheten. Utbildningen av svenskkunnig yrkespersonal har följaktligen en nyckelställning i detta avseende.

Folktinget har emellertid erfarenhet att det finns behov av att stärka förutsättningarna för utbildningen av svenskkunnig yrkespersonal inom polisväsendet, räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten och kommenterar dessa frågor i det följande.

Den svenskspråkiga polisutbildningen

Polisyrkeshögskolan i Tammerfors ordnar polisutbildning med stöd av lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013). Undervisnings- och examensspråken är finska och svenska. Högskolan ansvarar för utbildningen av poliser för landets, inklusive Ålands, behov. Den svenskspråkiga polisutbildningen ordnas regelbundet med 1,5 års intervall.

Enligt regeringsprogrammet (2023) tryggas polisens tjänster på båda nationalspråken. Den svenskspråkiga polisutbildningen tryggas.

Polisyrkeshögskolan genomförde en organisationsreform 1.1.2024. Denna har lett till att den svenskspråkiga utbildningsenheten splittrades, eftersom de svenskspråkiga lärarna överfördes till den finskspråkiga utbildningen. Det finns inte längre en svenskspråkig tjänsteman i förmansställning som ansvarar för den svenskspråkiga utbildningen. Avsaknaden av beslutanderätt innebär att organiseringen av den svenskspråkiga utbildningen är underställd planeringen av den finskspråkiga utbildningen. Folktinget har erfart att splittringen av den svenskspråkiga utbildningsenheten försvårar lärarnas arbetssituation och förutsättningarna att upprätthålla en likvärdig nivå på utbildningen på finska och svenska.

Folktinget ser det som angeläget att Polisyrkeshögskolan bedömer strukturreformens konsekvenser för organiseringen av den svenskspråkiga polisutbildningen och vidtar åtgärder för att säkerställa en likvärdig nivå på utbildningen på finska och svenska. En svenskspråkig utbildningsenhet med en tjänsteman i förmansställning som ansvarar för utbildningen bör enligt Folktinget ses som det främsta alternativet för att högskolan ska kunna säkerställa en likvärdig utbildning på båda språken.

Folktinget föreslår att förvaltningsutskottet i sitt betänkande skriver in vikten av att Polisyrkeshögskolan upprätthåller en likvärdig nivå på den finskspråkiga och svenskspråkiga polisutbildningen. Folktinget ser det som angeläget att Polisyrkeshögskolan vidtar särskilda åtgärder för att säkerställa verksamhetsförutsättningarna för den svenskspråkiga polisutbildningen.

Vidare hänvisar Folktinget till att det finns alltför få poliser i landet med tillräckliga kunskaper i svenska. Brister i förverkligandet av de språkliga rättigheterna försvagar rättsskyddet för enskilda personer och kan leda till minskat förtroende för polisens verksamhet. Polisyrkeshögskolan har utvärderat examensutbildningens genomslagskraft genom en enkät, där nyutexaminerade poliser har bedömt hur väl de kunskaper och färdigheter de har fått genom utbildningen motsvarar kraven i det praktiska polisarbetet. Poliser från den finskspråkiga polisutbildningen har sex år i rad svarat att deras förmåga att kommunicera med personer som talar svenska är på en lägre nivå än övriga färdigheter. (Poliisi (AMK) -tutkintokoulutuksen vaikuttavuus vuosina 2020–2023 valmistuneiden poliisien arvioimana. Poliisiammattikorkeakoulun katsauksia 40, 2025)

Folktinget föreslår att förvaltningsutskottet i sitt betänkande uppmärksammar Polisyrkeshögskolans skyldighet att genom utbildningen säkerställa att poliserna har en faktisk förmåga att tillgodose språkliga rättigheter. Brister i förverkligandet av de språkliga rättigheterna försvagar enskilda personers rättsskydd och kan leda till minskat förtroende för polisens verksamhet.

Den svenskspråkiga utbildningen av räddningspersoner

Räddningsinstitutet i Kuopio ordnar utbildning av räddningspersoner med stöd av lagen om Räddningsinstitutet (607/2006). Räddningsinstitutets undervisningsspråk är finska. Undervisning ges också på svenska och vid behov även på andra språk. Räddningsinstitutet ansvarar för utbildningen av räddningspersoner för landets, inklusive Ålands, behov.

Enligt regeringsprogrammet införs svenskspråkig räddningsutbildning som en del av verksamheten vid Helsingfors räddningsskola.

Räddningsinstitutet i Kuopio har ordnat svenskspråkig utbildning av räddningspersoner endast sporadiskt. Följden av detta är en stor brist på svenskkunnig heltidspersonal vid de tvåspråkiga räddningsverken i landet. Bristen på svenskkunnig heltidspersonal försämrar därtill möjligheterna att utbilda avtalspersonal på svenska.

Efter ett uppehåll på tio år ordnade Räddningsinstitutet en svenskspråkig räddningsmannautbildning i Vasa 2022–2023. Följande utbildning på svenska inleddes i augusti 2025 vid Helsingfors räddningsskola. Utbildningen vid räddningsskolan i Helsingfors motsvarar den modell som räddningsdirektörerna för de tvåspråkiga räddningsverken och Mariehamns räddningsverk samt Folktinget har förespråkat.

Folktinget konstaterar att det är nödvändigt att den svenskspråkiga utbildningen av räddningspersoner ordnas på en tvåspråkig ort med tanke på rekryteringen av både svenskkunniga studerande och lärare. Helsingfors räddningsskola har enligt uppgift möjlighet att ordna regelbunden svenskspråkig utbildning av räddningspersoner vart tredje år i fortsättningen. Med tanke på det stora behovet av heltidspersonal på nationell nivå är det viktigt att utbildningen ordnas både i Kuopio och i Helsingfors, men att den svenskspråkiga utbildningen koncentreras till Helsingfors räddningsskola.

Den andra fasen av reformen av räddningslagen är under beredning på inrikesministeriet. En central paragraf är 55 § i räddningslagen (379/2011), som gäller statens ansvar för utbildningen. Det är viktigt att Helsingfors räddningsskola skrivs in i 55 § 2 mom. för att räddningsskolan ska kunna beviljas finansiering på permanent basis inom ramen för de anslag som reserveras i statsbudgeten.

Utan en permanent budgetfinansiering finns det en risk för att den svenskspråkiga utbildningen vid Helsingfors räddningsskola blir projektfinansierad och ordnas endast sporadiskt. Detta skapar i så fall osäkerhet kring räddningsskolans lärarresurser och personalrekrytering. Därtill utgör det en osäkerhetsfaktor för personer som är intresserade av räddningsbranschen, men inte har möjlighet att beakta utbildningen i sina framtidsplaner. En tryggad statlig finansiering är följaktligen nödvändig med tanke på räddningsskolans fortsatta verksamhet.

Folktinget föreslår att förvaltningsutskottet i sitt betänkande uppmärksammar vikten av att den svenskspråkiga utbildningen av räddningspersoner i landet får en långsiktig lösning. En förutsättning för detta är att Helsingfors räddningsskola kan beviljas finansiering på permanent basis inom ramen för de anslag som reserveras i statsbudgeten, vilket förutsätter en komplettering av 55 § 2 mom. i räddningslagen (379/2011).

Den tvåspråkiga utbildningen av nödcentralsoperatörer

Räddningsinstitutet i Kuopio ordnar även utbildning av nödcentralsoperatörer med stöd av lagen om Räddningsinstitutet (607/2006). Nödcentralsverket tillhandahåller nödcentralstjänster i hela Finland med undantag av Åland. Alarmverksamheten på Åland hör till landskapets behörighet och utbildningen av alarmoperatörer ordnas inom landskapet.

Enligt regeringsprogrammet utreds ordnande av en regelbunden tvåspråkig regional utbildning av nödcentralsoperatörer som en del av utvecklingen av Helsingfors räddningsskola.

Folktinget har fortgående framhållit vikten av att Räddningsinstitutet ordnar regelbunden tvåspråkig utbildning av nödcentralsoperatörer inom de tvåspråkiga områdena i landet. Räddningsinstitutet inledde den första tvåspråkiga utbildningen av operatörer i Vasa år 2018. Följande gång ordnade Räddningsinstitutet en tvåspråkig utbildning i Kuopio 2024–2025. Folktinget har dock erfarit att utbildningen i Kuopio genomfördes på finska i praktiken, vilket inte kan anses främja utbildningens syfte.

Det finns en fortlöpande brist på svenskkunniga nödcentralsoperatörer i landet, och Nödcentralsverket har i flera uttalanden framhållit behovet av regelbunden tvåspråkig utbildning. Det är viktigt att de personer som antas till utbildningen har goda kunskaper i både finska och svenska. Tillräckliga kunskaper i landets båda nationalspråk är en förutsättning för att utbildningen ska kunna genomföras på ett genuint tvåspråkigt sätt och för att de utexaminerade nödcentralsoperatörerna ska kunna betjäna allmänheten jämnt på både finska och svenska.

Nödcentralsverket har konstaterat att det största enskilda behovet av tvåspråkiga operatörer finns vid Vasa nödcentral, men att även centralerna i Åbo och Kervo behöver tvåspråkiga operatörer (3.5.2023). Nödcentralsverket utreder i enlighet med regeringsprogrammet om det är möjligt att ordna regelbunden tvåspråkig utbildning av nödcentralsoperatörer (6.6.2025).

Folktinget föreslår att förvaltningsutskottet i sitt betänkande fäster uppmärksamhet vid vikten av att det ordnas regelbunden tvåspråkig utbildning av nödcentralsoperatörer i landet. Det är väsentligt att utbildningen ordnas på en tvåspråkig ort med tanke på rekryteringen av svenskkunniga studerande och lärare samt möjligheterna att ordna en genuint tvåspråkig utbildning.

Folktinget hänvisar slutligen till att säkerhetssamarbetet med de övriga nordiska länderna, och i synnerhet med Sverige, fortsättningsvis fördjupas till följd av förändringarna i den yttre säkerhetsmiljön. Detta framhäver ytterligare behovet av välfungerande säkerhetstjänster på svenska som en integrerad del av den nationella beredskapen.

Helsingfors den 19 februari 2026

SVENSKA FINLANDS FOLKTING

Christina Gestrin
folktingssekreterare

Kristina Beijar
sakkunnig i förvaltningsärenden